

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Užívání a nadužívání znaleckých posudků v rámci civilního řízení

V právním systému České republiky představuje institut soudního znalectví naprosto klíčovou roli při objasňování skutkových okolností v různých typech řízení. Soudy se v praxi setkávají velmi často s komplexními skutkovými otázkami (například v oblasti stavebnictví, ekonomie či medicíny), které je potřeba postavit najisto a k jejichž zodpovězení jsou vyžadovány odborné znalosti a zkušenosti. Právě v těchto případech zpravidla soudy přistupují k ustanovování znalců, kteří by měli soudu předmětné dotazy objasnit. V rámci tohoto článku se autor zaměřuje především na obecná pravidla užívání znaleckých posudků v civilním soudním řízení a na potenciální problémy s tím spojené, a to včetně nadužívání tohoto institutu ze strany soudů.

Právní rámec a případné komplikace

Navzdory míře užívání znaleckých posudků v civilním řízení, je právní úprava vztahující se ke znaleckým posudkům obsažená v občanském soudním řádu[1] („OSŘ“) poměrně stručná[2]. Ustanovení § 127 odst. 1 OSŘ stanovuje základní předpoklady pro stanovení znalce soudem v rámci soudního řízení. Dle daného ustanovení platí, že soud by měl ustanovit znalce v případech, kdy rozhodnutí závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí a jestliže pro složitost posuzované otázky není postačující užití odborného vyjádření (popřípadě jsou zde pochyby o jeho správnosti).

V ust. § 127 odst. 2 OSŘ jsou pak upraveny podmínky pro zpracování tzv. revizních znaleckých posudků. Revizní znalecký posudek by měl dle zákona být zpracováván v případech, kdy je nutné nechat přezkoumat závěry jednoho znalce znalcem jiným (a to z důvodu pochybností o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný). V praxi se často nechávají zpracovávat revizní znalecké posudky v případech, kdy obě strany sporu předloží soudu své, respektive jimi objednané znalecké posudky, ve kterých znalci dospěli k odlišným závěrům. Judikatura[3] v této souvislosti dovozuje, že má-li soud při rozhodování k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o stejné otázce, musí je zhodnotit v tom smyslu, který z nich a z jakých důvodů vezme za podklad svého rozhodnutí a z jakých důvodů nevychází ze závěru druhého znaleckého posudku; pro tuto úvahu je třeba vyslechnout oba znalce. Jestliže by ani takto nebylo možné odstranit rozpory v závěrech znaleckých posudků, je třeba dát tyto závěry přezkoumat jiným znalcem, vědeckým ústavem nebo jinou institucí. Soudy[4] současně dovodily, že pokud soud dané rozpory mezi znaleckými posudky neodstraní, má uvedené za následek nepřezkoumatelnost rozhodnutí.

V praxi často nastávají situace, které mohou zpracovávání znaleckého posudku pro účely soudního řízení značně zkomplikovat. Jednou z nich je již výše zmíněná „napadnutelnost“ znaleckého posudku posudkem jiným (předloženým jiným účastníkem), což může vést k nutnosti zpracování revizního znaleckého posudku, a tedy významnému prodloužení celého řízení. Další a poměrně obvyklou komplikací je situace, kdy znalec zpracování posudku odmítne (ať již z nedostatku času či jiného důvodu). V takovém případě je soud povinen najít jiného znalce, což opět vede k prodloužení celého řízení, a to i s ohledem na nynější nedostatek soudních znalců[5].

S tímto souvisí další potenciální komplikace spočívající v nedostatku odborníků zaměřených na

projednávanou problematiku. V praxi tak může nastat situace, kdy projednávaná odborná otázka bude natolik specifická, že k jejímu řádnému zodpovězení bude kvalifikována pouze hrstka soudních znalců s tím, že účastníci tyto odborníky vyčerpají v rámci jimi předložených znaleckých posudků. Soud tak může mít potenciálně problém se zadáním revizního znaleckého posudku, neboť se již nebude mít na koho obrátit, což může mít za následek nemožnost přezkumu závěrů znalců.

Nadužívání znaleckých posudků

S výše uvedeným nedostatkem soudních znalců pak souvisí určité nadužívání institutu znaleckého zkoumání ze strany soudů. Soudy totiž mnohdy přistupují k ustavování znalců v případech, kdy takovýto postup není vhodný, a to zejména s ohledem na časovou a finanční náročnost zpracování znaleckého posudku a s tím související zásady hospodárnosti a rychlosti řízení.

Při rozhodování o tom, zda nechat zpracovat znalecký posudek, musí soud posoudit nejen potřebu odborného posouzení, ale také náklady a časovou náročnost, které s tímto krokem souvisejí. Soud by měl dle názoru autora důsledně zvažovat, zda je odborné posouzení nezbytné pro objasnění věci, a to nejen v případech, kdy je otázka odborného posouzení jednoznačná nebo je k dispozici dostatek jiných již předložených důkazů, ale i v případech kdy takovýto postupu nedává s ohledem na hodnotu předmětu řízení smysl.

V praxi se totiž lze poměrně často setkat se situacemi, kdy soudy přistupují k zadávání znaleckých posudků v případech, kdy se náklady na zpracování znaleckého posudku rovnají, popřípadě dokonce podstatně převyšují hodnotu sporu, respektive výši předmětu žalovaného plnění. Lze samozřejmě pochopit, že soudci nemohou disponovat dostatkem odborných znalostí ke všem možným přezkoumávaným oblastem. Na druhé straně však nedává smysl nařizovat znalecký posudek například ve sporu o 30 tisíc Kč, když náklady na znalecký posudek budou činit 50 tisíc Kč. Takovýto postup by dle autora tohoto článku byl v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení a s ohledem na aktuální situaci a vytížení většiny soudních znalců i se zásadou rychlosti řízení. V těchto případech by soudy měly více vycházet z jiných důkazů, jsou-li k dispozici, popřípadě využívat spíše institut odborných vyjádření.

V této souvislosti je vhodné podotknout, že „hrozba“ soudu o nutnosti zpracování znaleckého posudku, kterou soudy mnohdy předloží stranám v rámci svého předběžného právního posouzení, může představovat poměrně účinný nástroj, jak strany přimět k uzavření smíru.

Závěr

Znalectví a znalecké posudky mají v civilním řízení zcela zásadní a v mnohých případech naprosto nenahraditelnou roli. Soudy by však měly postupovat uvážlivě při posuzování nezbytnosti ustanovování znalce a například v situacích, kdy náklady na znalecký posudek převyšují hodnotu sporu, vycházet spíše z jiných důkazních prostředků.

Nadužívání znaleckých posudků, zejména v situaci, kdy je soudních znalců nedostatek, může vést ke zbytečnému prodlužování řízení a zvyšování nákladů. Znalecký posudek by měl být především prostředkem pro objasnění složitých otázek vyžadujících asistenci odborníka, a nikoliv automatickým krokem soudu, který se ustanovením znalce do jisté míry může zbavovat své odpovědnosti za samotné rozhodnutí ve věci.

Mgr. Karel Markovský,
advokát

MELKUS KEJLA & PARTNERS

MELKUS KEJLA & PARTNERS advokátní kancelář s.r.o.

Washingtonova 1624/5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 725 907 365
e-mail: info@melkuskejla.cz

[1] Zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Pravidla pro výkon znalecké činnosti je samozřejmě upravena v samostatném zákoně č. [254/2019](#) Sb., o znalcích.

[3] Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 21 Cdo 4543/2014.

[4] Viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. 5 Cmo 47/2023.

[5] Významná část soudních znalců jmenovaných podle předchozího zákona č. [36/1967](#) Sb., která se nyní nachází v přechodném období, doposud nevykonala vstupní zkoušku dle nového zákona č. [254/2019](#) Sb., o znalcích, což může vést k tomu, že ke konci 5-leté přechodné doby, tj. ke dni 31. prosince 2025, zanikne této části doposud nepřezkoušených znalců oprávnění vykonávat znaleckou činnost. V Poslanecké sněmovně je nicméně nyní k projednání vládní návrh novely zákona, který by předmětné přechodné ustanovení zrušil.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)